

Kauraslammien koulu

Pienesti iso ja isosti pieni

TASA-ARVO JA YHDENVERTAISUUSUUNNITELMA

Iv 2020-2023

Sisällys

TASA-ARVO JA YHDENVERTAISUUSUUNNITELMA	1
Iv 2020-2023	1
Miksi suunnitelma laaditaan?	2
Tasa-arvolaki	3
Yhdenvertaisuus	3
Tasa-arvo	3
Syrjintä	4
Seksuaalinen tai sukupuoleen perustuva häirintä	4
Koulun toiminta	4
1. Asian esille nostaminen	5
2. Asiaan puuttuminen	6
Ohjeet eriarvoiseen kohteluun puuttumiselle ja ohjeita myös oppilaille:	7
Suunnitelman hyväksyminen ja uusiminen	9

Miksi suunnitelma laaditaan?

Laki velvoittaa suunnitelman laadintaan.

Vuonna 2014 tasa-arvolain muutos sekä yhdenvertaisuuslaki (2014) toivat suunnitelman laatimisen velvoitteen opetuksen ja koulutuksen järjestäjille sekä oppilaitoksille.

Kauraslammen koulun yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma perustuu Ylöjärven kaupungin perusopetuksen tasa-arvosuunnitelmaan.

Selvitys oppilaitoksen tasa-arvotilanteesta laaditaan vähintään kolmen vuoden välein. Oppilaille tehtävässä kyselyssä voidaan hyödyntää mm.

Tasa-arvo on taitolaji -kirjaa

(<https://www.oph.fi/fi/tilastot-ja-julkaisut/julkaisut/tasa-arvotyo-taitolaji>)

Oppilailla voidaan teetättää myös seksuaalinen häirintä ja kiusaaminen -kysely:

[https://www.tasaarvo.](https://www.tasaarvo.fi/documents/10181/34936/Kyselylomake_seksuaalinen_hairinta_ja_kiu-saaminen.pdf/db5af171-90ad-4a80-afa4-7c1310172dc5)

[fi/documents/10181/34936/Kyselylomake_seksuaalinen_hairinta_ja_kiu-saaminen.pdf/db5af171-90ad-4a80-afa4-7c1310172dc5](https://www.tasaarvo.fi/documents/10181/34936/Kyselylomake_seksuaalinen_hairinta_ja_kiu-saaminen.pdf/db5af171-90ad-4a80-afa4-7c1310172dc5)

Tasa-arvolaki

Tasa-arvolain tarkoituksena on estää sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuvaa syrjintää. Päämääränä on estää sukupuoleen perustuva syrjintää sekä edistää sukupuolten välistä tasa-arvoa.

Tasa-arvolain mukaan opetusta tai koulutusta järjestävän on huolehdittava siitä, että oppilailta on sukupuoleen katsomatta samat mahdollisuudet koulutukseen ja ammatilliseen kehitykseen. Lisäksi on varmistettava, että opetus ja oppimateriaali tukevat tasa-arvolain tarkoituksen toteutumista. Oppilaiden ikä ja kehitys on otettava opetuksessa huomioon.

Yhdenvertaisuus

Tasa-arvon käsite tarkoittaa laissa erityisesti sukupuolten tasa-arvoa, yhdenvertaisuus laajentaa tätä tasa-arvon käsitettä. Yhdenvertaisuus tarkoittaa (Perustuslaki §6) kaikkien kansalaisten tasa-arvoista kohtelua, yhdenvertaisuutta lain edessä ja sitä, ettei ketään saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eriarvoiseen asemaan henkilöön liittyvän syyn perusteella.

Yhdenvertaisuuslain (§6) mukaan koulutuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaitoksella on suunnitelma yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Koulutuksen järjestäjän on arvioitava yhdenvertaisuuden toteutumista toiminnassaan ja ryhdyttävä toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden toteutumisen edistämiseksi. Yhdenvertaisuuslain tarkoitus on mm. ehkäistä syrjintää.

Yhdenvertaisuussuunnittelun päämääränä on Kauraslammien koulussa tietoisuuden lisääminen, syrjinnän tunnistaminen ja siihen puuttuminen, toiminnan ja käytäntöjen arviointi, yhdenvertaisuutta edistävien toimenpiteiden kehittäminen, toteuttaminen ja osallisuuden lisääminen.

Tasa-arvo

Eriarvioista kohtelua on, jos henkilöä tai ryhmää kohdellaan eri tavoin kuin muita jonkin ominaisuuden perusteella ilman, että kohtelulle on hyväksytty perustelu, kuten esimerkiksi ikäraja äänestettäessä.

Eriarvioinen kohtelu voi olla tahallista tai tahatonta. Se voi olla suunnitelmallista ja harkittua tai se voi johtua tavoista tai käytännöistä, joihin ei ole kiinnitetty huomiota. Monenlaiset tavat, esim. miten toiselle puhutaan, ja käytännöt voivat luoda tai ylläpitää eriarvoisuutta. Kieli, asenteet ja ajattelutavat voivat tuottaa ja säilyttää sitä. Toiminta, tilat ja opetusmenetelmät voivat vahvistaa eriarvoisuutta. Tapojen vakiintuminen ja toiminnan toistuminen siirtävät sen seuraavalle sukupolvelle.

Kaikkea koulun toimintaa, käytäntöjä ja materiaaleja arvioidaan tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusnäkökulmasta. Erityistä huomiota tulee kiinnittää arjessa mm. oppilasvalinnassa, opetuksen järjestämisessä, oppilasarvioinnissa sekä seksuaalisen häirinnän ja sukupuoleen perustuvan häirinnän ehkäisemiseen, puuttumiseen ja poistamiseen. Huomiota pitää kiinnittää oppilaiden tasa-arvoiseen kohteluun myös esim. kiusaamiseen puuttumisessa.

Syrjintä

Tasa-arvolaisissa (§7) mainitut syrjintäperusteet ovat sukupuoli ja sukupuolivähemmistöön kuuluminen. Sen mukaan syrjintää ovat välitön syrjintä, välillinen syrjintä sekä seksuaalinen ja sukupuoleen perustuva häirintä.

Yhdenvertaisuuslaissa (§8) mainitut syrjintäperusteet ovat mm. ikä, alkuperä, kieli, uskonto, mielipide, perhesuhteet, terveydentila, vammaisuus ja seksuaalinen suuntautuminen.

Perustuslaissa (§6) syrjintä on kielletty kaikilla henkilöön liittyvillä perusteilla. Syrjintä voi olla...

- yksilön tai ryhmän kohtelemisen eri tavoin kuin muita ilman hyväksyttävää perustetta
- esim. näennäisesti puolueeton käytäntö, tieto tai toimintatapa, joka asettaa toisen tai toiset muita heikompaan asemaan
- vähättely, poissulkeminen tai sivuuttaminen ja tuen puute
- epäasiallinen kohtelu ja häirintä

Esteettömyyttä edistetään fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen ympäristön toteutumisen siten, että jokainen voi ominaisuuksistaan huolimatta toimia yhdenvertaisesti muiden kanssa.

Seksuaalinen tai sukupuoleen perustuva häirintä

Seksuaalinen ja sukupuoleen perustuva häirintä tulevat koulussa esille monin eri tavoin ja ovat kouluissa yleisiä. Häirintä voi olla sanallista, sanatonta tai fyysistä.

Seksuaalisessa ja sukupuoleen perustuvassa häirinnässä sukupuoli ja/tai seksuaalisuus ovat esillä tarpeettomalla tai epäasiallisella tavalla. Häirintä loukkaa yksityisyyttä ja koskemattomuutta sekä luo halventavan, leimaavan, nöyryyttävän tai uhkaavan ilmapiirin.

Seksuaalinen ja sukupuoleen perustuva häirintä ovat monin tavoin vahingollisia. Siksi siihen tulee jokaisen kiinnittää erityistä huomiota.

Vaikka kiusaamisesta, häirinnästä ja syrjinnästä ja muusta asiattomasta käyttäytymisestä tiedetään, niistä vaietaan. Vaikeneminen osoittaa välinpitämättömyyttä ja hyväksymistä sekä vähentää yhteenkuuluvuutta.

Koulun toiminta

Kauraslammen koulun tasa-arvo ja yhdenvertaisuuskysely tehtiin keväällä 2017, jolloin koulu toimi vielä kahtena eri kouluna. Seuraava kysely tehdään syksyllä 2020 ja tuloksien käsittelyn jälkeen suunnitelmaa voidaan muuttaa.

Kauraslammen koulun henkilökunta sitoutuu seuraaviin tavoitteisiin ja toimenpiteisiin:

1. Asian esille nostaminen

Ensimmäinen tavoite on puhua tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta enemmän ja aktiivisesti koulun arjessa oppilaiden eri vuosiluokilla ikätasoon ja kehitykseen sopivalla tavalla. Arvoihin liittyviä asioita ja kysymyksiä ymmärretään eri ikäisenä eri tavoin. Siksi niistä on puhuttava jatkuvasti.

Vaikka tasa-arvo ja yhdenvertaisuus ovat paljon esillä mm. mediassa, koulussa tarvitaan jatkuvaa arjen keskustelua tasa-arvosta, yhdenvertaisuudesta, syrjinnästä, häirinnästä ja kiusaamisesta. Kokemusasiantuntijoita voidaan hyödyntää arjen keskustelussa ja asian esillenostamisessa.

Jokaisen koulun henkilökunnan jäsenen tulee arvioida koulun kaikkia käytäntöjä, toimintatapoja ja oppimateriaaleja tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuden sekä syrjinnän näkökulmasta. Edistävätkö tapamme toimia, käytäntömme, toimintamme ja oppimateriaalit tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumista vai estävätkö ne sitä?

Tämän keskustelun tulee olla jatkuvaa, kannustavaa ja kunnioittavaa. Oppiaineissa voi olla erilaisia tapoja käsitellä samoja kysymyksiä.

Koulussa on usein palattava peruskysymyksiin:

1. Mitä tasa-arvo tarkoittaa?
2. Mitä yhdenvertaisuus tarkoittaa?
3. Mitä on syrjintä?
4. Kuka tarvitsee esteettömyyttä?
5. Miksi näistä asioista puhutaan?

Tämän jälkeen voidaan keskustella:

6. Edistävätkö koulumme tavat ja käytännöt tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta?
7. Ehkäisevätkö koulumme tavat ja toiminta syrjintää, kiusaamista ja häirintää ja muuta epäarvoista kohtelua?

Ja sitten:

8. Miten voimme edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta?
9. Millä tavoin ehkäisemme häirintää, syrjintää, kiusaamista ja väkivaltaa ja muuta epäarvoista kohtelua?
10. Onko meillä kaikilla yhdenvertainen käsitys siitä, miten epäarvoiseen toimintaan puututaan?

Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden tulee olla erityisesti esillä silloin, kun suunnitellaan koulun toimintaa, juhlia ja tiloja, muodostetaan opetusryhmiä ja valitaan oppimisympäristöjä, oppimateriaaleja ja menetelmiä.

Ymmärretään, että tasa-arvotyö on taitolaji ja se vaatii jatkuvaa huomiointia.

2. Asiaan puuttuminen

Koulun toiminnan toisena tavoitteena on puuttua kaikkeen eriarvoiseen kohteluun ja käyttäytymiseen yhä enemmän.

Kiusaaminen, häirintä ja syrjintä ja muu eriarvoinen kohtelu loukkaavat yksilön oikeuksia ja estävät yhdistävän luottamuksen syntymistä. Se vahingoittaa yhteishenkeä ja heikentää yhteisön vahvuuksia.

Eriarvoinen kohtelu ja mm. väkivalta luovat epävarmuutta ja pelkoa myös niiden parissa, joita sellainen toiminta ei suoraan tai henkilökohtaisesti koske. Sama koskee väkivaltaa.

Puuttumisen portaat:

1. Yhteisistä säännöistä ja sopimuksista pidetään kiinni. Kiusaamista, häirintää ja syrjintää ei kukaan voi lopettaa yksin. Vain yhteisestä sopimuksesta voi syntyä eriarvoisuutta vastustava koulu.
2. Kaikkien tulee kertoa, jos itse tai joku toinen tulee kohdelluksi tasa-arvon tai yhdenvertaisuuden vastaisesti. Kouluterveyskyselyn mukaan Kauraslammien koulussa tapahtuu kiusaamista. Moni tietää kiusaamisesta, mutta ei sano siitä eteenpäin. Moni, jota kiusataan, ei kerro siitä.

Ohjeet eriarvoiseen kohteluun puuttumiselle opetushenkilökunnalle ja oppilaille:

- Sano

Mikäli näet tai koet eriarvoista kohtelua, kiusaamista, häirintää ja syrjintää, sano ettet hyväksy sitä. Älä ole hiljaa, lähde pois tai anna sellaista kuvaa, ettet huomaa sitä.

Sano esimerkiksi "Lopeta", "Tuo ei ole oikein", "Voiko noin sanoa?" tai "Noin ei saa sanoa". Jos voit, perustele: "Tuo ei ole reilua". Älä hyväksy kiusaamista, häirintää tai syrjintää tai muuta epäarvoista kohtelua.

- Kerro

Mikäli eriarvoinen kohtelu ei lopu heti, kerro siitä opettajalle/ työkaverille/ rehtorille /kaverille /muulle turvalliselle aikuiselle. Eriarvoinen kohtelu tulee nimetä ja siitä tulee kertoa. Kerro siitä koulussa tai kotona.

Jos et itse voi tai tahdo kertoa, pyydä huoltajaa, kaveria tai työtoveria kertomaan asiasta eteenpäin. Eriarvoisesta kohtelusta voi kertoa myös Wilmassa, sähköpostilla tai viestillä. Myös sen, jota kiusaaminen, häirintä, syrjintä, väkivalta tai muu epäarvoinen kohtelu eivät henkilökohtaisesti koske, mutta joka tietää niistä, tulisi uskaltaa kertoa.

Jos eriarvoinen kohtelu jatkuu huolimatta siitä, että olet kertonut asiasta eteenpäin, kerro siitä uudelleen. Tässä tapauksessa kerro toiselle opettajalle / rehtorille/ työkaverille / luotettavalle aikuiselle. Älä jää odottamaan pitkäksi aikaa.

- Toimi

Kauraslammen koulussa on käytössä koulurauhamalli, joka antaa selkeät ohjeet tasa-arvoiselle puuttumiselle.

Eriarvoinen kohtelu tulee selvittää ja lopettaa. Opettajan, rehtorin ja esimiehen tehtävä on päättää eriarvoinen kohtelu. Selvittämisessä voidaan käyttää koulusovittelua. Eriarvoisesta kohtelusta voidaan rangaista koulun puuttumisen portaiden mukaisesti.

Mikäli opettaja tai rehtori ei osaa tai voi toimia, hänen on kysyttävä apua toiselta opettajalta tai rehtorilta.

- Muutetaan toimintaa

Tavoite on osoittaa, että tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi voi jokainen tehdä enemmän.

Koulu muuttuu mikäli:

- Jokainen osallistuu vaikuttamaan yhteisiin asioihin ja oppilaita osallistetaan arjen toiminnassa yhä enemmän.
- Jokainen seuraa aktiivisesti tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumista sekä keskustelee niistä oppilaiden ja työkavereiden kanssa.
- Jokainen kiinnittää huomiota kielenkäyttöön, asenteisiin, ajattelutapoihin ja käytäntöihin.
- Jokainen tiedostaa eriarvoisuutta luovat tavat ja käytännöt koulussamme ja pyrkii aktiivisesti muuttamaan niitä.
- Kukaan ei kerro loukkaavia vitsejä ja vastustaa vihapuhetta.
- Jokainen välttää ennakkoluuloja ja yleistyksiä.
- Jokainen pyrkii edistämään ja luomaan tilanteita, joissa jokainen voi olla oma itsensä.
- Jokainen puuttuu aktiivisesti kaikkeen epäarvioiseen kohteluun, kuten kiusaamiseen, häirintään, syrjintään ja väkivaltaan.
- Jokainen ajattelee asioita myös toimintarajoitteisen tai vammaisen ihmisen kannalta.
- Jokainen tunnistaa tilanteet, joissa tarvitaan tukea tai apua ja tarjoat apua aktiivisesti.
- Kuuntelet kaikkia heitä koskevissa päätöksissä.

Lisäksi:

- Et oletta kaikilta samanlaisia käsityksiä kodista, perheestä, parisuhteesta tai muusta vastaavasta asiasta. Olet avarakatseinen.
- Et edellytä kaikilta samanlaisia käsityksiä hyvistä ammateista ja koulutusaloista.
- Et sukupuolita toimintaa tai tiloja ilman perusteltua syytä.
- Et esitä tai määrittele toisen kulttuuria, elämäntapaa tai identiteettiä.
- Päivität aktiivisesti omaa tietoasi tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta.
- Jokaisen tulee kysyä, jos on asiasta epävarma.

Suunnitelman hyväksyminen ja uusiminen

Koulun tasa-arvotyöstä vastaa jokainen koulussa työskentelevä henkilö sekä kaikki oppilaat.

Tasa-arvo - ja yhdenvertaisuussuunnitelma on hyväksytty keväällä 2020. Suunnitelma käsitellään oppilaiden kanssa vuosittain sopivalla tavalla ja päivitetään tarpeen mukaan.

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma voidaan laatia enimmillään kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Uusi tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma tehdään vuonna 2023.